

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ Ι

Ενότητα #3: Βασικές Γνώσεις ΙΙ

Σαρακηνοί, Βίκινγκς και Ούγγροι

Νικόλαος Καραπιδάκης
Τμήμα Ιστορίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σαρακηνοί, Βίκινγκς και Ούγγροι

Από τον 8^ο έως τον 10 αιώνα η Δύση γνωρίζει μια νέα φάση βαρβαρικών επιδρομών. Η Καρολίγγεια αυτοκρατορία βρίσκεται σε αδύναμη θέση εξαιτίας των εσωτερικών της διχασμών, και αδυνατεί να αντιμετωπίσει τους Σαρακηνούς, τους Βίκινγκς και τους Ούγγρους. Οι επιδρομές επιταχύνουν την αποδιάρθρωση της κεντρικής εξουσίας και ενισχύουν τις τάσεις πολιτικού πολυμερισμού που υπήρχαν ήδη στην αυτοκρατορία. Ωστόσο, η βαθμιαία ένταξη των Βίκινγκς και των Ούγγρων, διευρύνει τα όρια του δυτικού κόσμου.

Οι Σαρακηνοί

Η επέκταση των Σαρακηνών

Οι Άραβες ονομάζονταν στη Δύση Σαρακηνοί (Sarraceni, δηλαδή λαός της Αραβίας) και προέρχονταν από της Αραβική χερσόνησο. Είχαν ασπαστεί τη νέα πίστη που είχε αποκαλυφθεί στον προφήτη Μωάμεθ το έτος 622 μ. Χ. –πρώτο έτος της Εγίρας για τους Μουσουλμάνους. Είχαν οργανωθεί πολιτικά και στρατιωτικά και το κράτος τους ονομαζόταν χαλιφάτο. Οι χαλίφες Ομεϊγιάδες είχαν εγκατασταθεί στην πόλη της Δαμασκού με την τριπλή ιδιότητα του ηγεμόνα, του στρατιωτικού αρχηγού και του αρχηγού των πιστών. Από τα μέσα του 8^{ου} αιώνα επιτίθενται στο Βυζάντιο αλλά αποτυγχάνουν μπροστά στα τείχη της Κωνσταντινούπολης. Κατακτούν ωστόσο τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, καταλαμβάνοντας την πόλη της Καρχηδόνας το 702. Παρά τις αντιστάσεις εκ μέρους των φυλών της ερήμου, ιδίως των Βερβέρων, επιβάλλουν παντού το Ισλάμ. Πολλαπλασιάζουν επίσης τις επιδρομές τους εναντίον της Σικελίας και της Σαρδηνίας.

Η κατάκτηση της Ιβηρικής Χερσονήσου

Το 711, και επωφελούμενος από τις εσωτερικές διαμάχες του βασιλείου των Βησιγόθων, ο βέρβερος ηγεμόνας Ταρίκ Ιμπν Ζιγιάντ, διέσχισε το στενό του Γιβραλτάρ επικεφαλής βερβερικών και αραβικών στρατευμάτων. Ο Βησιγόθος βασιλιάς Ρόντερικ (Ροντρίγκο) συνθλίβεται στη μάχη του Ρίο Γκουανταλέτε. Το

μεγαλύτερο μέρος της Χερσονήσου περιέρχεται στη συνέχεια στους Μουσουλμάνους, και συγκεκριμένα στο χαλιφάτο των Ομεϊγιάδων. Λίγοι χριστιανοί ηγεμόνες, ξεφεύγοντας από την ισλαμική ηγεμονία, καταφεύγουν στις ορεινές περιοχές της Γαλικίας και της Αστουρίας.

Οι Άραβες διέσχισαν τα Πυρηναία και κατάλαβαν την πόλη της Ναρβόνης το 718 (σήμερα στη Νότια Γαλλία), επεκτείνοντας στη συνέχεια την κυριαρχία τους στην περιοχή του Λανγκντόκ (σήμε. Νοτιοδυτική Γαλλία), που βρισκόταν έως τότε υπό βησιγοθική κυριαρχία. Το 722 ο δούκας της Ακιτανίας, Εντ τους αντιμετώπισε με επιτυχία μπροστά στην πόλη της Τουλούζης και στράφηκαν βορειότερα και ανατολικά, ακολουθώντας τις κοιλάδες των ποταμών Σων και Ροδανού, το 725. Αφού λεηλάτησαν την Ακιτανία, αντιμετωπίστηκαν από τον φράγκο ηγεμόνα Κάρολο Μαρτέλο στην μάχη του Πουατιέ το 732. Ο Πιπίνος ο Βραχύς τους καταπολεμά μεταξύ του 752-759 και ανακαταλαμβάνει την περιοχή της Σεπτιμανίας (σήμερα περιοχές της Ακιτανίας και του Λάνγκντοκ, στη Νοτιοδυτική Γαλλία).

Εν τω μεταξύ, καθ' όλη τη διάρκεια του 8^{ου} αιώνα, η ισλαμική Ιβηρική Χερσόνησος γνωρίζει τις δικές της εσωτερικές διαμάχες. Η πολιτική κρίση στην Ανατολή σπρώχνει τον ομεϊγιάδα ηγεμόνα Αμπντ αλ-Ράχμαν, που ξεφεύγει από τους Αββασίδες της Βαγδάτης, στην Ισπανία, όπου ιδρύει το εμιράτο της Κορδούης το 756. Η εξουσία του ήταν όμως εύθραυστη.

Στην Ισπανία, παρά την αραβική κατάκτηση, οι κατακτητές δεν αποτελούσαν την πλειοψηφία, παρά το γεγονός ότι πολλοί κάτοικοι μεταστράφηκαν στο Ισλάμ ενώ έφθασαν και πολλοί έποικοι, Άραβες και Βέρβεροι. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού αποτελούν οι χριστιανοί και οι Εβραίοι. Οι Εβραίοι είχαν ήδη υποστεί πολλές διώξεις από τους Βησιγόθους, και υποδέχτηκαν φιλικά τους νέους κατακτητές. Στους χριστιανούς επετράπη να διατηρήσουν την πίστη τους αλλά τελούσαν υπό καθεστώς αρνητικών διακρίσεων. Η κοινότητά τους ονομάστηκε κοινότητα των Μοζαράβων, από την αραβική λέξη *musta'rib*, που σημαίνει αυτόν που έχει γίνει Άραβας.

Οι επιδρομές του 9^{ου} αιώνα

Αν και οι μεγάλες κατακτήσεις περιορίζονται, οι μουσουλμάνοι πολλαπλασιάζουν τις πειρατικές καταδρομές τους και προκαλούν στη Δυτική Μεσόγειο θάλασσα ένα καθεστώς μόνιμης ανασφάλειας. Αναζητούν κυρίως πολύτιμα αντικείμενα και

δούλους. Οι μουσουλμάνοι της Ισπανίας, επιδράμουν στην Κορσική και τη Σαρδηνία. Μεταξύ του 827 και του 902, ο εμίρης της Τυνησίας καταλαμβάνει την βυζαντινή Σικελία και εφορμώντας από αυτήν λεηλατεί την Προβηγκία (σημ. Νοτιανατολική Γαλλία) και συγκεκριμένα την πόλη της Μασσαλίας το 832 και το 848, καθώς και την πόλη της Αρλ, το 842. Παρομοίως στην Νότια Ιταλία, τις πόλεις του Τάραντα το 842, το Μπάρι (Υδρούντας) το 841, τη Ρώμη το 846. Ληηλατούνται οι μονές του Αγίου Βίκτωρα της Μασσαλίας, του Μόντε Κασίνο καθώς και η βασιλική του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη.

Καθώς οι χριστιανοί ηγεμόνες βρίσκονται μόνιμα σε αντιπαράθεση όπως κάνουν οι Φράγκοι και οι Βυζαντινοί στην Ιταλία, και ενώ το φραγκικό κράτος αδυνατεί να αντιμετωπίσει τους Άραβες, αυτοί εξορμούν από τις βάσεις τους το Γκαριλιάνο (Agropolis) στη Νότια Ιταλία, και Φραξινέτο (La Garde Freinet) στη Νότια Γαλλία, και λεηλατούν καθ' όλη τη διάρκεια του 10^{ου} αιώνα.

Οι Βίκινγκς

Ο κόσμος των Βίκινγκς

Η λέξη Βίκινγκ προέρχεται μάλλον από τη σκανδιναβική Vik, που σημαίνει θαλάσσιος κόλπος. Με αυτήν την ονομασία αναφερόμαστε στους σκανδιναβικούς λαούς των Νορβηγών, των Σουηδών και των δανών. Βρίσκονταν σε επαφή με τον φραγκικό κόσμο από τον οποίο τους χώριζε ένα σύνορο που ονομαζόταν Danewirk.

Οι Αγγλοσάξωνες και οι Φράγκοι τους ονόμαζαν Dani και Northmani, δηλαδή ανθρώπους του Βορρά. Οι Σλάβοι και οι Βυζαντινοί τους ονόμαζαν Ρως (Rus) και Βαράγκους (Varanghi). Ήταν παγανιστές. Και είχαν τη δική τους γραφή, την ονομαζόμενη ρουνική.

Η εξάπλωση της δύναμής τους οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στη ναυτική τους υπεροχή. Τα σκάφη τους, τα knör και drakkar (επειδή είχαν ένα δράκο στην πλώρη), μήκους 25 μέτρων, προωθούνταν από ένα τετράγωνο ιστίο και τριάντα κωπηλάτες. Επειδή η βύθισή τους ήταν μικρή, είχαν τη δυνατότητα να πλέουν παντού, τόσο στην ανοικτή θάλασσα όσο και στα ποτάμια, μεταφέροντας εκατό εμπόρους/πολεμιστές.

Οι Νορβηγοί εξαπλώθηκαν προς τον Βορρά και τη Δύση : στη Σκωτία, την Ιρλανδία, τις νησιωτικές συστάδες του Βόρειου Ατλαντικού (νήσοι Σέτλαντ, Ορκάδες, Εβρίδες) και στην Ισλανδία το 870. Ένα αρχηγός τους ο Έρικ ο Κοκινότριχης έφθασε έως την

Γροιλανδία (η Πράσινη Γη) το 978, και προς το έτος 1000, ο Λέϊφ ο Ευδαίμων έφθασε στην Βίνλαντ (Νέα Γη), στις σημερινές αμερικανικές ακτές. Έφυγαν σύντομα από εκεί, εξαιτίας της πίεσης των ιθαγενών.

Οι Σουηδοί εξαπλώθηκαν ανατολικά, ερχόμενοι σε επαφή με τους Σλάβους της Ουκρανίας και της Ρωσίας, με τους Βυζαντινούς και ακόμα και με τους Άραβες του χαλιφάτου της Βαγδάτης. Ήταν έμποροι και πολεμιστές, συνήθως μισθοφόροι. Μετά τον 9^ο αιώνα φθάνουν και διασχίζουν τα ποτάμια του Δνείπερου, του Ντον και του Βόλγα.

Οι Δανοί εξαπλώνονται Νοτιοδυτικά. Ληηλατούν τις βρετανικές ακτές το 793, επωφελούνται από την εξασθένηση του φραγκικού κράτους μετά το 840 και φθάνουν μέχρι την Ιβηρική Χερσόνησο. Διενεργού ταχύτατες καταδρομές λεηλασίας και ξαναφεύγουν. Οι πληθυσμοί τρομοκρατούνται ενώ οι αρχές δεν προλαβαίνουν να αντιδράσουν. Επιτίθενται και λεηλατούν λιμάνια όπως το Ντούουρσεντ το 840, το Κέντοβικ το 842, το Αμβούργο το 845· παραποτάμιες πόλεις όπως τη Σεβίλη το 844, το Παρίσι το 845 και το 885· μοναστήρια όπως το Λιντισφάρμε και το Νουαρμουτιέ. Μετά το 850 οι Δανοί εγκαθίστανται στις όχθες των ποταμών για να διαχειμάσουν και απαιτούν για να ξαναφύγουν έναν φόρο, τον danegeld, που γίνεται μόνιμος.

Η αφομοίωσή τους στον δυτικό κόσμο

Η μόνιμη εγκατάστασή τους στη Δύση, ξεκινά με την κατάκτηση από το 866 των αγγλοσαξονικών βασιλείων της Νορθουμβρίας, της Μερκίας και της Ηστ-Αγγλία, που λεηλατούνται αλλά και εποικίζονται συστηματικά. Η αντίσταση του άγγλου βασιλιά του Ουέσεξ, Αλφρέδου του Μέγα (871-899), τους περιορίζει στο ένα τρίτο του νησιού, που ονομάστηκε Danelaw, δηλαδή χώρα του δανέζικου νόμου. Ωστόσο τις αρχές του 11^{ου} αιώνα, ολόκληρη η Αγγλία, ενσωματώνεται στο βασίλειο του Κνουτ του Μέγα (1016-1035), που κυριαρχεί σε όλη τη Βόρεια Θάλασσα. Το βασίλειό του δεν διάρκεσε πολύ.

Στο Φραγκικό βασίλειο, εξακολουθούν να επιδράμουν και να λεηλατούν χωρίς οι αρχές να είναι σε θέση να οργανώσουν μια πραγματική αντίσταση. Ο βασιλιάς του δυτικού τμήματος της αυτοκρατορίας, ο Κάρολος ο Γ' (ο Απλοϊκός), διαπραματεύεται με τον Βίκινγκ Ρόλο, το 911. Μετά από μια συμφωνία (Συνθήκη του Σεν Κλερ στο Επτ), του παραχωρεί μια ολόκληρη περιοχή, που θα ονομαστεί Νορμανδία. Ο Ρόλο σε αντάλλαγμα θα βαπτιστεί και θα δηλώσει την πίστη του στον

Φράγκο ηγεμόνα. Οι Νορμανδοί θα εκχριστιανιστούν και θα εγκατασταθούν μόνιμα στην περιοχή προστατεύοντάς την.

Οι σκανδιναβικοί λαοί θα εκχριστιανιστούν βαθμηδόν και με δυσκολίες, κατά τους 1^ο και 11 αιώνες και εν τέλει θα ενταχθούν στη δυτική Χριστιανοσύνη.

Η ουγγρική απειλή

Η άφιξή τους

Οι Ούγγροι, που ονομάζονται και Μαγιάροι, ήταν ένας νομαδικός λαός και καταγόταν από τις στέπες της Ευρασίας και συγκεκριμένα από την περιοχή των Ουραλίων. Μετακινήθηκαν στην Ουκρανία τον 7^ο αιώνα, αλλά τους έδιωξαν οι νεοαφιχθέντες Πετσενέγκοι προς τα τέλη του 9^{ου} αιώνα. Εγκαθίστανται στις όχθες του Δούναβη, όπως είχαν εγκατασταθεί παλαιότερα οι Ούνοι και οι Άβαροι. Ίσως είχαν προσκληθεί να εγκατασταθούν εκεί από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Λεόντα τον Στ', ώστε να τους χρησιμοποιήσει εναντίον των Βουλγάρων που τον απειλούσαν. Εγκαθίστανται στις πεδιάδες που και σήμερα αποτελούν την Ουγγαρία, διατηρώντας τον νομαδικό τρόπο ζωής τους και λεηλατώντας τους γείτονές τους, στηριγμένοι στην παράδοση που είχαν ως καβαλάρηδες.

Κινούνται από τα τέλη του 9^{ου} αιώνα, εναντίον τριών περιοχών : των βυζαντινών Βαλκανίων, των γερμανικών χωρών και της Ιταλίας.

Οι επιδρομές τους πολλαπλασιάζονται

Ξεκινούν συνήθως την Άνοιξη και επιδράμουν με μεγάλη ταχύτητα, τέτοια που αιφνιδιάζει και τρομάζει τους δυτικούς, αφού φημίζονται για τον τρόπο που προκαλούσαν (ταυτίζονταν με τους αιμοδιψείς δράκους των παραμυθιών). Δεν αντιμετωπίζονται εύκολα, παρά μόνο από τη δυνατότητα, αν υπήρχε, των πληθυσμών να καταφύγουν μέσα σε τείχη. Λεηλατούν την ύπαιθρο και τα μοναστήρια, αλλά αποφεύγουν τις πόλεις αφού η προετοιμασία τους και ο εξοπλισμός τους δεν τους επιτρέπει να οργανώσουν πολιορκίες.

Ο σκοπός των επιδρομών τους είναι να συγκεντρώουν όσο το δυνατόν περισσότερα πολύτιμα μέταλλα.

Αρχικά κινήθηκαν στις κοιλάδες του Πάδου και στη Νότια Γερμανία, στη συνέχεια έφθασαν στη Βόρεια Θάλασσα (βρίσκονται μπροστά στη Βρέμη το 915) και νοτιότερα, στις Άλπεις (Λωραίνη, Βουργουνδία, Μπερύ). Το 954 συγκεκριμένα, φθάνουν ξεκινώντας από τις όχθες του Δούναβη, λεηλατούν την κοιλάδα του Ροδανού, στρέφονται ανατολικά προς την κοιλάδα του Παδο, τη λεηλατούν και επιστρέφουν. Το 955 ο βασιλιάς της Γερμανίας Όθων ο Α΄, τους συντρίβει στη μάχη του Λέχφελντ. Οι επιδρομές τους σταμάτησαν.

Σταθεροποίηση

Εκτός από την ήττα τους το 955 οι Ούγγροι είχαν και άλλους λόγους για να σταματήσουν τις επιδρομές τους : εγκαταλείποντας τον νομαδικό τρόπο ζωής, εγκαθίστανται μόνιμα και εκχριστιανίζονται.

Οι διαφορετικές φυλές τους ενοποιούνται και σχηματίζουν ένα πραγματικό κράτος. Το 995 ο βασιλιάς τους Στέφανος βαπτίζεται και θα αποτελούν πλέον μέρος τους δυτικού πολιτισμού.